

Într-un sfârșit de octombrie

PERSONAJELE

ANA (44 de ani)
IULIA (18 ani)
ADRIAN (24 de ani)
IOACHIM (20 de ani)
NEACȘU (30 de ani)

Octombrie 1944. În nord-vestul Transilvaniei, trupele române luptă eroic în urmărirea dușmanului fascist, care se apără cu îndirjirea fiarei incolțite. Ne aflăm într-o comună — Livada — din apropierea orașului Carei.

Pătrundem în penumbra unei camere spațioase, mobilată sobru, cu dușumele bine ceruite. Lingă peretele din stînga, o masă lungă, de lemn, și o sobă. Lipit de peretele opus, un impozant bufet rustic, pe care se află un mic aparat de radio. În fund, o ușă și o fereastră dau în stradă. Altă ușă în prim-plan, stînga, dă spre „camera de oaspeți”, iar alta, în dreapta, spre restul locuinței. Între aceasta din urmă și bufet, se află sprijinită de perete o scară al cărei capăt superior intră în chepengul podului. Într-un colț, un ceas mare, de faianță, continuă să inghită timpul, cu tic-tac-ul lui rar și impasibil. Este după-amiază și începe să se întunece.

În încăperea nu e nimeni. De afară se aude uruitul, mai întii depărtat, apoi din ce în ce mai apropiat, al unei coloane motorizate, căruia i se suprapun strigăte de bucurie și urale.

Ana, îmbrăcată cu o jachetă groasă, de lînă, iar pe cap cu un tulpănegru legat la ceafă, intră cu pași repezi și se duce la fereastră să privească în stradă.

ANA (emoționată) Trec iar ai noștri! Ai noștri! (Se repede îndărăt pe ușă pe unde a intrat, strigînd.) Iulia! Vino să-i vezi! Continuă să treacă ai noștri!... Iulia, unde ești?

(Din stradă se aude o explozie puternică, apoi glasuri și tropăit de cizme. Ușa de la intrare se trîntește cu zgomot de perete. Sublocotenentul Adrian Vartic dă buzna înăuntru, urmat de caporalul-telefonist Neacșu, care duce în brațe aparatul, trăgînd cablul după el.)

NEACȘU (gîfîind): Noroc că a căzut în marginea drumului!... Își inchipuie că ne sperie cu proiectilele lor!

ADRIAN (scotîndu-și casca și ștergîndu-și fruntea de nădușeală): Obuzul ăsta însă cred că a fost o greșeală. O eroare de tir... (Privind în jur.) Nu-i nimeni aici? (Arătîndu-i caporalului masa, după ce a aruncat din nou o privire circulară.) Pune-l acolo.

(Neacșu așază lădița cu telefonul la capătul dinspre ușă al mesei, o deschide și începe să acționeze manivela.)

NEACȘU: E mort, fir'ar să fie!... Ce facem, dom' sublocotenent?

ADRIAN Cum?! Inseamnă că explozia ne-a secționat cablul. Trebuie imediat repus în funcțiune. Du-te repede și cercetează. Repară-l și vino să-mi raportezi.

NEACȘU: Am înțeles! (Iese.)

(S-a întunecat. De afară se aude răpăitul unei mitraliere. În timp ce Adrian, aplecat asupra telefonului, încearcă — inutil — să-l acționeze, Ana reintră val-virtej, radioasă, ținînd în mîna o lampă cu gaz, aprinsă, pe care o pune pe celălalt capăt al mesei. Adrian se întoarce spre ea.)

ADRIAN Bună seara.

(Ana își duce mîna la gură ca să-și îndușească gîtului. Apoi începe să tremure și ochii i se umplu de lacrimi.)

ANA (cu glas sugrumat): Nu!... Nu se poate... Nu se poate...

ADRIAN (mirat): Doamnă... nu înțeleg... n-am venit să vă fac nici un rău. Liniștiți-vă... Sînt ofițer în armata română.

ANA (încet): Cum te cheamă?

ADRIAN Mă prezint: sublocotenent Adrian Vartic din Regimentul 18 Infanterie.

ANA Adrian... Tot Adrian! (Se apropie de el, privindu-l ihtens; ridică încet, aproape cu teamă, mîna și îl mîngîie ușor pe pîr.) Ești, prin urmare, fiul lui... O, Doamne, de ce?... de ce? (Își ascunde fața în palme și, fără să-și dea seama, își lasă fruntea pe pieptul lui.)

ADRIAN (descumpănit): Doamnă... vă rog! (Amintîndu-și brusc ceva, o depărtează delicat de el, ținînd-o cu mîinile de umeri.) Nu cumva sînteți Ana?

ANA: Va să zică, ți-a vorbit de mine. N-a uitat. Da, eu sînt Ana. (Zimbînd ușor stînjenită.) Iartă-mă. Nu trebuia... A fost o clipă de slăbiciune. Războiul ăsta e de vină. Sîntem cu nervii oboșiți... Deci, Adrian, tatăl dumitale, ți-a vorbit de mine.

ADRIAN: Da. La plecare. Dar îmi ieșise complet din minte. Știți, toată vîltoarea, toată tevatura asta a frontului...

ANA Și ce ți-a spus (subliniînd)... la plecare?

ADRIAN Că dacă, vreodată, din întîmplare...

ANA (cu un zimbet imperceptibil): ...din întîmplare...

ADRIAN ...dacă vreodată, din întîmplare, ajung dincolo de Carei, în apropierea graniței, să caut comuna Livada și să întreb de domnișoara învățătoarea Ana Vlaicu.

ANA: Era numele meu de fată. Acum mă cheamă altfel.

ADRIAN: Ei, da. Trebuia să-mi închipui: sinteți căsătorită.

ANA: Sînt văduvă.

ADRIAN: Deci, dumneavoastră sinteți. Formidabil! Să nimeresc tocmai la dumneavoastră! În casa în care a locuit și tata, în primul război... Acum 25 de ani!... Ce coincidentă!

ANA (cu voce albă): Intr-adevăr, ce coincidentă... (După o clipă.) Și... asta e tot?

ADRIAN Da. Sînt încartiruit la dumneavoastră. Ca și el.

ANA: Ce extraordinară asemănare! Cînd ai intrat, o clipă am crezut că... (Oftează și zîmbește trist.) Vino să-ți arăt camera de oaspeți. Camera care a fost a lui.

(Intră amîndoi în camera din stînga. Din depărtare se aude din nou răpăitul mitralierei. Chepengul podului se deschide și Iulia coboară repede pe scară, ușoară ca o pisică. Este imaginea însăși a gingășiei și purității. Poartă pîrul strîns într-o coadă lungă, terminată printr-o fundă, care, cînd se mișcă, îi palpită în jurul taliei ca un fluture. Ana și Adrian revin în încăpere.)

ANA Iulia, unde ești? Vino să-l cunoști și tu pe domnul sublocotenent. (Către Adrian.) Ea e fata mea, Iulia.

ADRIAN: Îmi pare bine! Sublocotenent Vartic. Sînt încartiruit la dumneavoastră.

IULIA (neliniștită) Încartiruit? Rămîneți aici?!

ADRIAN: Doar o singură noapte, domnișoară. Regret că îmi impun prezența, dar... e război.

ANA: Știm și noi. Ce-a fost aici zilele astea!... Un nepot de-al meu a murit luptînd alături de soldați în lunca din marginea satului. Era înscris în Brigăzile patriotice. L-au îngropat azi-dimineață.

IULIA (pe gînduri) Da, s-au dat lupte grele în marginea satului.

(Ușa de la intrare se deschide cu zgomot și Neacșu dă buzna tropîind. Văzîndu-le pe cele două femei se oprește brusc, spune „Scuzați!” și, făcînd doi pași în-

dărât, își șterge apăsat bocancii de pres.
Apoi revine, salutînd militărește.)

ADRIAN (amuzat) : Zi-l, Neacșule !
NEACȘU (în poziție de drepti) : Să trăiți, dom' sublocotenent ! Am executat ordinul dumneavoastră. Linia a fost reparată.

ADRIAN (bătîndu-l pe umăr) : Bine, Neacșule. A fost greu ?

NEACȘU : Greu, dom' sublocotenent, Că-i al naibii de frig și firele-s înghețate. Dar m-au ajutat doi băieți de-aici de prin vecini. Ziceau că vor să se înroleze voluntari.

ADRIAN Frumos din partea lor ! Să vină cu noi. Să pună și ei umărul.

NEACȘU M-au întrebât cît o să mai lăsăm să clănțane căteaua aceea nemțească în marginea satului, și le-am spus să n-aibă grijă, că îi venim noi de hac.

(Sună telefonul. Adrian se repede și ridică receptorul.)

ADRIAN : Alo ! Să trăiți, domnule căpitan ! Aici sublocotenent Vartic... Da, linia a fost întreruptă... un obuz rătăcit... Nu, aceeași situație. Inamicul continuă să execute trageri de hărțuială din cazemata de pe deal. Nici o mișcare. Așteaptă probabil zorile... Am înțeles mă duc să inspectez plutonul... Desigur. Nici o acțiune, pină la noi ordine... Am înțeles, să trăiți ! (Pune receptorul la loc, își ia casca și pornește spre ușă, vorbindu-le gazdelor din mers.) Eu am să lipsesc puțin. (Arătînd spre telefon.) De aparat, vă rog, nu se atinge nimeni. Hai, Neacșule ! (Iese în grabă, urmat de caporal.)

(Ana încuviințează din cap, fără să răspundă. Rămîne privind lung în urma lor.)

IULIA (agitată) : Ce facem ?

ANA (tresărînd) : Cum ? A, da... Nu știu. Fii liniștită ! Nu se întîmplă nimic. Dealtfel, a spus că nu rămîne decît o singură noapte.

IULIA : Și dacă rămîne mai mult ? Dacă află ?

ANA (cu glas obosit) : Ți-am spus nu trebuie să te temi. Îl cunosc.

IULIA : Îl cunoști ? !

ANA Pe tatăl lui. Știi tu, povestea aceea a mea de demult. Nu poate fi un om rău. Adrian... adică tatăl lui... (zîmbeste unei amintiri) n-ar fi omorît nici un pui de găină.

IULIA Totuși, mi-e frică. Dacă-l găsește ? Trebuie să-l ascundem, cu orice preț !

ANA O să fie greu. Pină una-alta, mă duc să-i pregătesc camera și să-i aștern patul. E-un ofițer român, trebuie să-l primim cum se cuvine. Mai ales că moartea, sârmanul, îl pîndește din toate părțile.

IULIA : Zilele astea, moartea ne pîndește pe toți. (Făcînd un semn ciudat spre tavan.) Ai văzut și tu.

ANA (întristată) : Da, drăguța mea, da... Trăim niște vremuri îngrozitoare !... (Văzînd că Iulia s-a oprît lingă scară.) Te duci iar la el ?

IULIA : Gîndește-te că zace acolo singur, în întuneric, cu suferința lui ! E-atît de chinuît și mi-e așa de milă de el ! (Izbucnește în plîns.)

ANA (apropiîndu-se de ea) : Iulia, ce-l cu tine ? Nu cumva... ? ...Ești sigură că ți-e doar milă... ?

IULIA : Nu știu. Tot ce știu e că n-aș mai pleca de lingă el. Că mi-e drag să-l privesc, să-l aud vorbind... că durerea lui mă doare și pe mine. Și că mi-e frică, groaznic de frică pentru el. (Plînge, cu capul la pieptul Anei.)

ANA (mîngîind-o pe creștet) : Fetița mea... Nu plînge... te rog !

IULIA : Cum să nu plîng ? ! Cînd mă gîndesc că o să plece și o să rămîn fără el ! O să plece, nu-l așa ?

ANA : Da, o să trebuiască. Nu se poate altfel. E timp de război.

IULIA : Atunci... am să plec și eu cu el !
ANA : Nu vorbi copilării !

IULIA : Dacă îl pierd, am să mor ! Adevărul e că... acum îmi dau seama... (mărturisînd cu greu) îl iubesc... îl iubesc cu adevărat.

ANA Iulia, pentru numele lui Dumnezeu, nu-ți băga asta în cap ! Fii înțeleaptă. Crezi numai că-l iubești. Nu poți iubi un om pe care îl cunoști doar de două zile.

IULIA Parcă l-aș cunoaște dintotdeauna.

ANA : Zău, te rog, fii cuminte și nu mă amări. Nu-ți băga în cap că-l iubești. Un soldat e un călător, trece o clipă prin viața noastră și s-a dus. Vrei să suferi cum... Vrei să aștepți și tu ani de zile ?... (Cu glasul stîns.) O viață întreagă ?

IULIA : Se va întoarce. Mi-a făgăduit.

ANA Și dacă nu ? Fiîndcă nu depinde numai de el. E un fir de iarbă dintr-un lan cosit aproape în întregime. Cine știe care îl va fi soarta ? Și tu, care abia ai împlinit 18 ani, vrei să-ți începi viața de femeie zbciumîndu-te ?... ofilîndu-te ? !

IULIA Dar, înțelege, mamă, că voința n-are nimic de-a face aici. Iubirea asta a venit așa... nu știu nici eu cum. Din cer.

ANA O, Doamne, asta ne mai lipsea ! E un blestem ! E un blestem ! Ne-a blestemat cineva pe amîndouă ! (Pornește spre camera de oaspeți.)

(Rămasă singură, Iulia aleargă la ferestra, privește sau mai bine zis ascultă dacă pe stradă e vreo mișcare, apoi re-

vine, aprinde o altă lampă de pe bufet și, ținînd-o într-o mînă, se catără ușoară pe scară și dispăre în pod.)

*

(În mijlocul decorului eteroclit al unui pod — cufer, damigene, scaune vechi, șiraguri de ardei și usturoi atîrnate de grînzi etc. — a fost improvizată, din două lăzi puse cap la cap, un fel de laviță. Pe marginea ei, cu cămașa în parte sfișiată și cu umărul sting bandajat, șade Ioachim. E blond, slăbuț, tras la față și ne-dărbierit. Pare foarte abătut. De un cui dătuț în grindă îi atîrnă tunica de subofiter neamț. La intrarea Iuliei, tresare și dă să se ridice, apoi cade pe laviță cu fața crispată dureros.)

IULIA : Eu sînt. Stai liniștit. (Pune lampa pe butoiul răsturnat care se află la capul „patului” și pe care se mai gădesc o carafă și un pahar, precum și un pachet de țigări, mototolit, alături de capacul unei cutii de cremă de ghețe.) Cum îți mai e ? Tot așa te doare ?

IOACHIM : Mai puțin. Iar cînd ești lingă mine, îmi trece de tot. Ah, Iulia, dac-ai ști cum te aștept ! (După o clipă.) Au intrat ai voștri, nu-l așa ?

IULIA (așezîndu-se lingă el și punîndu-i mîna pe braț) : Da. Dar nu trebuie să-ți faci griji. A fost încartiruit aici un sublocotenent care pare să fie om de treabă. Mama l-a cunoscut pe vremuri pe tatăl lui, care, închipuie-ți, a stat și el tot la noi... adică tot aici, fiindcă pe vremea aceea eu nu existam.

IOACHIM : Nu te-a văzut cînd te-ai urcat pe scară ?

IULIA : Nu, acum e plecat.

IOACHIM : Dar o să se întoarcă, și-atunci... ?

IULIA : Atunci, nimic. O să facem în așa fel încît să nu afle de prezența ta. Că doar n-o să stea la noi o veșnicie !

IOACHIM : Și dacă mă descoperă, totuși ?

IULIA : Dacă o să se întîmple asta, am să-i spun adevărul : că te-am găsit leșinat și plin de sînge în fundul grădinii și că te-am adus aici, împreună cu mama, ca să te îngrijim. Că oamenii sîntem...

IOACHIM : Dar eu nu vreau să aveți ne-cazuri din pricina mea ! Pentru ei, eu sînt un soldat inamic. Îți dai seama ce înseamnă asta ? Să adăpostești într-ascuns, pe timp de război, un inamic ?

IULIA : Exagerezi. Sîntem două femei care am salvat de la moarte un ostaș rănit.

IOACHIM : Ce bine-ar fi dac-ar fi totul atît de simplu ! De ce nu poți tu, care

ești zina mea bună, să ridici bagheta fermecată — ca în poveștile copilăriei — și să faci să dispară tot coșmarul ăsta !

IULIA : Ce n-aș da și eu să fim amîndoi undeva departe, pe o plajă pustie, liniștiți, fără griji... Să stăm la soare, numai tu și cu mine, să culegem scoici, să înotăm în apă străvezie...

IOACHIM : Ce vis frumos ! Care nu se va împlini niciodată...

IULIA : De ce ? De ce ?

IOACHIM : Pentru că soarta mea e pecetluită. Știi bine.

IULIA : Nu !... Nu spune asta !

IOACHIM : Te rog, fii bună, aprinde-mi o țigară. (Iulia ia din pachet o țigară, o aprinde, trage din ea, se înecă, tușește, apoi i-o întinde. El fumează cîteva clipe în tăcere.) Trebuie să privesc situația în față. Am avut norocul să fiu salvat de la o moarte sigură. Grație ție și mamei tale, sînt în viață. Dar miine ce se va întîmpla cu mine ? Fiindcă aici n-o să mai pot rămîne. Va trebui să mă predau. Și mă vor duce cine știe unde.

IULIA : Dragul meu ! (Îl mîngîie pe păr.) Te rog, nu te mai zbucluma, că iar faci temperatură ! Dac-ai ști cum ai gemut și ai alurat noaptea trecută !... Mi se rupea inima cînd te auzeam șoptind în neștire „Mutti !” „Mutti !”.

IOACHIM : Biata mea mamă ! Cît trebuie să-mi mai poarte de grijă ! Mi-aduc aminte cum a plîns cînd am plecat din Hărman, și cum îl blestema pe nebunul de Hitler, care ne-a azvîrlit pe toți în iadul ăsta.

IULIA : Ca în povestea cu zmeul cel rău...

IOACHIM : Care zmeu ? ! Un maimuțoi epileptic : nu l-ai văzut la cinema cînd vorbește ?... (Face cu mîna validă cîteva gesturi caraghioase)

(Rid amîndoi.)

IULIA : Lasă... o să treacă. Sîntem tineri. O să ne facem o viață nouă într-o lume nouă. Fără războaie și fără spaimă.

IOACHIM : Dar cînd ? Cînd ? Mai e așa de mult pînă atunci !... Gîndește-te că vor fi luni și luni, poate ani, în care nu vom ști nimic unul de altul !... Atîtea zile și nopți furate fericirii noastre, pe care nimeni nu ni le va da înapoi niciodată !

IULIA : Da, va fi lung timpul. Și ne va trebui multă, foarte multă răbdare. Ție mai ales, iubitul. Dar într-o bună zi tot are să se sfîrșească coșmarul ăsta, și-atunci ai să te întorci, și în sfîrșit o să avem și noi dreptul la puțină fericire.

IOACHIM : Puținul acela va fi atît de mult pentru mine, *Liebchen*. Dragostea

mea! Ce miracol că te-am întlnit!
Nu numai pentru că mi-ai redat viața,
dar și pentru că acum am la ce visa.

(De jos se aude glasul Anei strigînd :
„Iulia !”)

IULIA : Mă strigă mama, trebuie să cobor.

IOACHIM : Intoarce-te repede ! Mi-e așa de urît fără tine, și mai avem atît de puțin de stat împreună !

IULIA : Să nu ne gîndim la asta...

IOACHIM : Și, totuși, trebuie să ne obișnuim cu ideea că foarte curînd, poate chiar mîine...

IULIA : Nu, nu mîine ! Nu așa de repede ! La urma urmei, cine știe, poate se-ntîmplă o minune...

IOACHIM : Eu nu mai cred de mult în minuni.

(De jos se aude din nou glasul afectuos al Anei strigînd : „Iulia, vino să-mi ajuți !”)

IULIA (strigînd) : Vin acum ! (Aplecîndu-se și sărutîndu-l pe frunte.) Mă întorc îndată... Îndată ce-am să pot. Nu te mai gîndi la nimic, că-ți face rău. Lasă lucrurile să vină de la sine.

IOACHIM (clătînînd trist din cap) : Ușor de spus...

IULIA : Știu, jubitule ! Iartă-mă. Eu îți dau sfaturi — vorbe, vorbe, vorbe — iar tu ai în față o realitate grea cît un munte. De neclintit.

IOACHIM (ridicînd din umeri) : Ce să fac ? Așa mi-a fost dat.

IULIA : Așa ne-a fost dat la amîndoi, fiindcă acum nu mai ești singur. Sint și eu cu tine. (Dă să plece, apoi revine, îl sărută lung și fugе.)

★

(Ana și Iulia au isprăvit de pus masa, fără a se atinge de telefonul de campanie de la celălalt capăt al ei. Pe fața de masă, albă, brodată, au fost așezate trei farfuri, cu tacimurile și paharele respective, precum și două sfeșnice grele de argint, cu luminările aprinse, a căror strălucire creează în jur o atmosferă intimă și festivă totodată. Ana și-a scos de pe cap tulpantul și s-a „aranjat” puțin, ceea ce îi dă un plus de feminitate.)

ANA (îndreptînd un scaun) : Iulia... încearcă să fii mai puțin tristă astăseară.

IULIA : Tu nu știi ce-i în sufletul meu...

ANA : Știu mai bine decît îți inchipui. Totuși, încearcă. Te rog ! Fă-o pentru mine.

IULIA (cu un zimbet trist și resemnat) : Bine, mamă. Am să încerc. (Iese.)

(Ana bate ușor la ușa camerei de oaspeți.)

ANA Poftim la masă !

(Adrian iese, incheindu-și tunica.)

ADRIAN Nu trebuia să vă osteniți atîta !

ANA : Mi-a făcut cu adevărat plăcere. Luați loc ! Îmi pare rău că n-am avut flori să pun pe masă, dar zilele trecute a dat bruma și s-au scuturat și ultimele crizanteme din grădină. (Intră Iulia, cu un castron în care aburește o mămăligă. Adrian o urmărește din ochi, cu un zimbet admirativ.) Tatălui dumitale nu-i plăcea mămăliga tare — așa, ca s-o tai cu ața —, îl plăcea mai molcuță și deaceia am făcut-o cum îl plăcea lui, în castron. Mi-am închipuit că tatăl și fiul au aceleași gusturi.

ADRIAN : Nu chiar în toate domeniile, dar în ceea ce privește mămăliga, da. (Rid cu toții.) Însă mă mir cum ați ținut minte.

ANA : N-am uitat nimic. Nimic... Dar, vă rog, serviți-vă. Însă mai întîi o să bem, după cum e obiceiul, puțină palincă.

ADRIAN : Cu cea mai mare plăcere.

ANA (turnînd în două cănițe) : Iuliei nu-i pun, că ea nu bea.

IULIA : De ce ? Beau și eu. (Către Adrian.) Mama mă mai crede o fetiță. Uită că am optsprezece ani...

ANA (privînd-o mirată) : Bine, dar... (Ii toarnă și ei, cu parcimonie.)

IULIA : N-ai spus să fiu veselă astăseară ? Te ascult.

(Adrian zimbește amuzat.)

ANA : Mai zi ceva ! Copiii din ziua de azi ! (Ciocnesc toți trei cănițele și beau. Ana pune mămăligă în farfurii.) Așa... Și vă rog să luați și din brînza asta de burduf. Din păcate, e tot ce avem.

IULIA : Uiți pogacele !

ANA : A, da : la sfîrșit avem pogace făcute de Iulia. E cam sărac menu-ul, dar... asta e.

ADRIAN : Pentru mine, o asemenea cină face cît cel mai bogat ospăț. O față de masă imaculată, zimbetul unor femei... ce poate fi mai odihnitor pentru un ostaș ? ! Războiul nu ne răsfață. Îmi dați voie ? (Ia sticla cu vin aflată pe masă și umple paharele.)

ANA : Războiul !... Războiul !... De cinci ani trăim sub apăsarea lui !

ADRIAN : Îmi dau seama ce greu trebuie să vă fi fost dumneavoastră, aici.

ANA : Greu ? A fost cumplit ! Să fii despărțit cu sîla de frații tăi ! Să te simți dintr-o dată străin în propria ta țară !

Și de ce ? Pentru că într-o bună zi...
ba nu într-o zi blestemată, cițiva deștepți s-au aplecat la Viena peste harta României și, dintr-o trăsătură de condei, ne-au smuls și ne-au lipit de altă țară ? ! Și-apoi, gindește-te că nu eram cîteva mii, eram două milioane de români !

ADRIAN : Se petrec în epoca noastră abuzuri strigătoare la cer. E-adevărat, Napoleon a vîndut Louisiana pe ur. pumn de aur, însă Louisiana era o colonie pe alt continent. Dar să tai o bucată din trupul unei țări și s-o înstrăinezi !

ANA : Să tai din România noastră cea mare și rotundă, ca dintr-o plăcintă, ca să sature foamea unor nesătui !

IULIA : Lasă, mămico... Hai să mîncăm și noi, fără să ne mai amărîm.

ANA : Ai dreptate. Mai ales că acum coșmarul e pe sfîrșite.

ADRIAN : Încă puțin, și Ardealul va fi iar în întregime românesc.

ANA Cînd te aud spunînd asta, mi se pare că visez. Știi ce ne-a ținut pe noi, în toți acești ani negri ? Speranța. Fără speranță, nu știu cum am fi rezistat.

(Cîteva clipe mînîncă toți trei în tăcere.)

ADRIAN (scotînd un pachet de țigări) : Fumați, doamnă ?

ANA : Nu, mulțumesc. (Văzînd că Adrian face gestul de a-i oferi Iuliei.) O, Iulia nici atît ! (Zîmbînd.) Aici, fetele nu sînt atît de emancipate ca la dumnea-voastră, la București. Nu, la noi în casă nu fumează nimeni, dar dumnea-ta poți fuma cît vrei.

ADRIAN : Curios...

ANA : Ce anume ?

ADRIAN : Aș fi putut să jur că am simțit fum de țigară.

IULIA (precipitat) : Imposibil ! Vi s-a părut ! Sigur că vi s-a părut !

ANA (jenată) : Cine știe...

ADRIAN (fumînd, pe gînduri) : Da, Wehrmacht-ul agonizează. Curînd va primi lovitura de grație.

IULIA : Numai că pînă atunci vor mai muri, de o parte și de alta, mii de nevinovați.

ADRIAN Nevinovați, cotropitorii ? !

IULIA Nu te-ai gîndit că sînt și printre ei unii care au fost siliți să îmbrace uniforma de soldat ? Care ar fi preferat să stea liniștiți acasă, cu familiile lor ?

ADRIAN Probabil că așa este. Dar prefer să nu mă gîndesc. Pentru mine, inamicul trebuie să rămînă... inamic. Nu vreau să-i acord circumstanțe atenuante, ca să nu-mi tremure mîna cînd apăs pe trăgaci.

IULIA (încet) : Eu n-aș putea să trag într-un om.

ANA : Chiar dacă e un sadic ? un criminal ? Mai ții minte ce-au făcut cu doamna Averbuch ? (Către Adrian.) Era o doctoriță din Carei, o prietenă a noastră. De cîte ori aveam nevoie... cine ne punea pe picioare ?... Doamna Averbuch ! Intr-o dimineată, au ridicat-o cu întreaga familie și au trimis-o în lagăr, de unde nu s-a mai întors. Și, ca ea, atîția alții.

ADRIAN : Se spune că „homo homini lupus”... dar nu oricînd și nu oriunde. Naziștii, însă, sînt într-adevăr lupi.

IULIA : Dar nu toți nemții sînt naziști.

ADRIAN : Încă o dată : eu n-am de unde ști. Războiul nu alege.

ANA : Facem ce facem, și iar vorbim de război. Hai mai bine să punem puțină muzică. (Se duce și dă drumul la radio. După un șir de țiuturi; răsună cunoscutul șlagăr „Lili Marleen”, pe care îl ascultă cîteva clipe în tăcere.) Păcat de cîntecul ăsta frumos, că e nemțesc. (Trece pe altă lungime de undă.)

IULIA (sărînd ca arsă) : Și ce dacă e nemțesc ? Nu tot ce e nemțesc e rău ! Nu înseamnă că dacă sîntem în război cu ei, nu ne mai place nici muzica lor, nici...

ADRIAN (amuzat) : Așa e. Dar acesta e un cîntec soldătesc sută la sută. Nu e nici Haydn, nici Bach. Vă place Bach, domnișoară ?

IULIA (rezervată) : Da, îmi place.

ADRIAN (cu un zîmbet cald) : Înseamnă că avem gusturi comune. (Văzînd că Iulia tace.) Să bem pentru preferința noastră comună pentru Bach. (Întinde paharul spre ea, dar Iulia fără să și-l ridice pe al ei, lasă capul în jos. Ușor descumpănit, duce paharul la buze, soarbe o înghițitură, apoi îl pune pe masă. O privește lung.) De ce sînteți atît de gravă, domnișoară ? E ceva care vă necăjește ?

IULIA (mușcîndu-și buzele) N... nu.

(Adrian tace, întristat.)

ANA (continuuînd să manipuleze radio-ul invadat de paraziți) : Nu găsesc nimic.

ADRIAN Vreți să vă cînt eu ceva ? Dacă ați avea o vioară...

ANA Da, avem una. Cînta la ea din cînd în cînd b'etul nepotu-meu. Unde-i vioara, Iulia ?

IULIA E... sus, în pod. Mă duc s-o aduc. (Fuge și se cațără repede pe scară, dispărînd în pod.)

ANA Pînă atunci, să mai încerc puțin. (Se aude indicativul postului de radio București.) A, București !

VOCEA CRAINCIEI : În continuare, veți asculta cîteva spicuiți din însemnările

reporterului nostru în zona frontului de nord-vest... „În aceste zile fierbinți, când se dă bătălia pentru realipirea la trupul țării a părții transilvănene răpite prin Dictatul de la Viena din 30 august 1940, întreaga suflare românească urmărește cu încordare luptele crâncene pe care le dau vitejii noștri ostași. Apelul vibrant adresat la 2 septembrie de Comitetul Central al P.C.R. a sporit avântul combativ al trupelor noastre. «Întregul popor — se spunea în acest apel — înconjoară cu dragoste lupta voastră plină de elan și jertfă, căci ea este lupta întregului popor pentru libertate, independență și o viață mai bună. De aceea, dragi ofițeri și soldați, lupta voastră alături de puternicii noștri aliați trebuie să fie și mai îndrăjită, pînă la totala nimicire a hoardelor germane fasciste». Însuflețită de acest apel, Armata a 4-a română și-a continuat ofensiva eliberatoare, desfășurînd în aceste zile lupte grele. Pretutindeni, populația românească scăpată de sub jugul cotoptorilor îi întimpină pe ostașii români cu flori și cu lacrimi de bucurie. În dimineața zilei de azi, 24 octombrie, trupele române au trecut dincolo de Carai și de Satu Mare, luțînd erolc pentru împlinirea datoriei sacre de a alunga dușmanul de pe ultima brazdă de pămînt românesc. Încă puțin și...”

(Paraziții invadează sonorul; Ana închide radioul și se reazăază la masă.)

ANA : Trebuia să spună că ați ajuns și aici, la Livada. Că mai aveți doar cîțiva kilometri și...

(Iulia revine în fugă și îi întinde lui Adrian vioara și arcușul.)

IULIA : Cred că e cam dezacordată.
ADRIAN (*examinînd vioara*) : Esențial e că nu-i lipsește nici o coardă. Ia să vedem... (*O încearcă, o mai acordează puțin, apoi ia arcușul și execută — cam stingaci, totuși plăcut — cunoscutul „Vals” al lui Brahms. În cele din urmă se poticnește, reia aceeași măsură și se oprește.*) Nu mai merge... N-am mai cîntat de mult.

ANA : Ba a fost foarte, foarte frumos. E-o melodie atît de duioasă...

ADRIAN : „Valsul” lui Brahms. Cine știe dacă am să-l mai cînt vreodată ?

ANA : Nu vorbi așa !

ADRIAN : Războiul nu s-a sfîrșit. Pacea e încă departe. (*De sus, din pod, se aude o bufnitură, pesemne un scaun răsturnat. Iulia tresare și se schimbă la față. Ana mînincă în continuare ca și cum n-ar fi auzit. Adrian le privește mirat.*) Ce-a fost asta ? N-ați auzit nimic ?

IULIA (*fisticidu-se*) : Ba... da. Parcă a bufnit ceva.

ADRIAN : Mai locuiește cineva aici ?

IULIA N... nu. Nimeni.

ANA : Adevărul e că... (*Iulia o privește speriată.*) Lasă, o să-ți explicăm mai tîrziu, Iulia, dacă vrei, du-te și adă-ne pogacele.

(Iulia stringe farfuriile folosite și iese. Adrian o urmărește cu un zimbet cald.)

ADRIAN : Aveți o fată încîntătoare. Parcă-i o pasăre... parcă-i o floare. (*Izbucnește în ris.*) Iată-mă și poet... Involuntar, dar sincer.

ANA : Și spontan. Asta-i adevărata poezie. (*Cu duioșie.*) Iulia e o fată bună și cuminte. Și atît de aproape de sufletul meu !

(Iulia revine cu o tăviță cu plăcinte. Are o expresie gravă, încordată. Pune tăvița pe masă.)

ADRIAN : Îmmm... par grozave.

IULIA : Să le mîncăți acum, cît sint calde.

ANA : Și tu ? Nu vrei ?

IULIA : Pe mine vă rog să mă lertați. Sînt tare ostenită. Aș vrea să mă duc să mă culc.

ANA : Îmi pare rău, fetița mea. Fă cum crezi.

IULIA : Noapte bună.

ADRIAN : Noapte bună. (*Iulia își sărută mama pe frunte și iese.*) De ce e atît de... întunecată ? Poate că o supără prezența mea...

ANA (*punîndu-i repede mîna pe braț*) : Adrian ! Cum îți închipui ?... Iartă-mă, țî-am spus pe nume...

ADRIAN : Vă rog să nu-mi mai spuneți decît așa. Îmi dați voie ? (*Îi umple din nou paharul, apoi și-l umple pe al său*)

ANA : Mai ales că e un nume pe care l-am rostit de atîtea ori și în atîtea feluri rîzînd, cîntînd... plîngînd.

ADRIAN : Plîngînd ? Cum așa ?

ANA (*după un timp*) : Chiar nu știi nimic ?

ADRIAN (*mirat*) : Ce să știu ? Știu numai că în 1919, în Războiul de Reîntregire, Regimentul 5 Roșiori a fost trimis aici, la marginea țării, că escadronul sublocotenentului Adrian Vartic a fost cantonat la Livada, iar sublocotenentul, adică tata, a fost încartiruit în casa dumneavoastră.

ANA : E tot ce țî-a spus ?

ADRIAN : Mî-a mai spus că fata gazdelor era foarte frumoasă.

ANA : Da, eram frumoasă.

ADRIAN : Se vede. Sînteți și-acum.

ANA : Mulțumesc. (*După o clipă.*) Da... eram frumoasă. Și-aveam optsprezece ani — ca Iulia... Și din clipa în care

l-am văzut intrind... pe așa asta... înalt și zvelt în uniforma lui de cavalierist, care-l prindea așa de bine... și cu ochii atît de calzi și de luminoși... m-am îndrăgostit de el... (*ride încet*) ...ca o nebună. Prima dragoste. Părinții mei l-au primit cu brațele deschise... Și... la fel l-am primit și eu. Nu știa nimeni. Era secretul nostru... Bea, de ce nu bei? (*Bea și ea, furată de amintiri.*) O, Doamne, ce mult îl iubeam! Și cred că și el mă iubea. Nu cred, știu. Mă iubea și îmi jura că va fi al meu toată viața. (*Ride cu amărăciune, jucîndu-se cu paharul.*) Toată viața... Apoi a sosit și ziua în care a trebuit să plece. Undeva, mai departe. Și a plecat, făgăduindu-mi că îmi va scrie și că după război va veni să mă ia. Și-am început să aștept. Nimic! Nici o scrisoare. Iar eu mă perpeleam, mă topeam de dor și de așteptare. Ah, cine va spune vreodată ce-i într-un suflet de fată care așteaptă! Mama și-a dat seama, tata a aflat și el, și s-a supărat... Au vrut să mă mărite, eu n-am vrut... Îl tot așteptam pe Adrian... Care nici nu se mai gădea la mine. Măcar să-mi fi scris un rînd, unul singur, ca să văd că nu m-a uitat, ca să știu ce face, unde este, ce are de gînd!... Dar nimic, nimic, nimic... Între timp, am terminat Școala Normală, colegele mele s-au măritat, una după alta. Eu, însă, nici nu voiam să aud. Tot mai așteptam, tot mai speram. Apoi a venit cineva de la București, care îl întîlnise pe Adrian înurat, cu copil... Ce-a fost în inima mea, nu-ți mai spun. Mă mir că n-am murit de supărare. În cele din urmă — după cinci ani — m-am măritat cu un prieten al familiei, pe care nu l-am iubit și cu care nu m-am înțeles. Mi-a dat-o însă pe Iulia, singura mea bucurie. Și asta a fost tot. Acum înțelegi?

ADRIAN (*cu glas ușor alterat*): Înțeleg că bărbații pot fi uneori teribil de inconștienți. Tata, sînt sigur, nu și-a dat seama, n-a știut...

ANA ...că îmi face atîta rău? (*Tace câteva clipe, apoi izbucnește.*) Și, totuși, de ce nu s-a gîndit că îmi zdrobește inima? Că un suflet plîpînd și increzător poate rămîne schilodit pe viață? Sau asta nu avea importanță? (*Rizînd cu amărăciune.*) Ce înseamnă un suflet de fată? Ce însemna pentru el bietul meu sufletel pirjolit, ars, făcut scrum? Nimic. (*Își suflă în palmă.*) Puf de păpădie...

ADRIAN: Îmi inchipui cît îl urîți.

ANA Nu, nu-l urîsc. Ar fi, desigur, firesc, dar... nu pot. I-am găsit și îl găsesc în continuare fel de fel de scuze. Născocesc fel de fel de explicații. Deși... (*clatină din cap cu triste-*

țe) aș fi dat orice să fi existat una singură plauzibilă. Dar, ce vrei, cînd iubești, te amăgești cu orice, și eu se vede că încă îl iubesc... Dar de ce îți spun toate astea tocmai ție? Și-apoi, ești prea tînăr, nu poți pricepe.

ADRIAN: Ba da, pricep mai mult decît credeți.

ANA: Dar el? Cel puțin a fost fericit?

ADRIAN Știu eu?... A fost mai ales foarte zbuciumat. Mama era o ființă minunată, dar foarte fragilă, foarte bolnăvicioasă, și tata a trebuit s-o îngrijească fără răgaz, ca pe un copil. A murit acum trei ani, săraca, și tata... (*Sună telefonul. Adrian sare de la locul lui și ridică receptorul. În timp ce vorbește, Ana stringe masa, punînd totul pe o tavă, iese din cameră, apoi revine.*) Alo! Să trăiți, domnule maior! Sînt sublocotenentul Vartic din Batalionul 2, Regimentul 18 Infanterie... Nu, în sectorul nostru e liniște... Ne-am strecurat prin culturile de porumb și prin viile din marginea comunei... Am distrus cîteva cuiburi de arme automate... Inamicul s-a retras peste rîu, minînd podul... Da, am înțeles. Să trăiți, domnule maior! (*Inchide telefonul, se întoarce spre Ana.*) Miine reluăm ofensiva.

ANA: Gata, te las să dormi. Înțeleg că te așteaptă o zi grea.

ADRIAN Poate cea mai grea.

ANA: Te-am ținut cam mult de vorbă. Era mai bine să nu...

ADRIAN: Ba ați făcut foarte bine. Trebuia să știu. E o poveste tristă, care însă m-a apropiat nespus de dumnea-voastră. Cum să vă spun... mă simt ca în familie. (*Zîbind afectuos.*) Iulia e puțin sora mea.

ANA: Ce mult semeni cu el cînd zîmbești!... Noapte bună, Adrian. (*Se apropie și-l sărută pe frunte, apoi micșorează flacăra lămpii rămasă pe masă, îl mai privește o dată din prag, repetînd încet „noapte bună” și iese.*)

(*Adrian a intrat în camera lui. Cîteva clipe, în încăperea goală, cufundată în semiîntineric, nu se aude decît tic-tac-ul ceasului de perete. Adrian, în cămașă, revine întorcîndu-și ceasul de la mîină. Se apropie de ceasul de perete, să verifice ora. Deodată privirea îi este atrasă de dîra slabă de lumină care se zărește în jurul chepengului. Intrigat, se urcă ușor pe scară, întredeschide fără zgomot chepengul și privește încremenit. După cîteva lungi minute, lasă încet capacul la loc și coboară cu mișcări încete, apăsător parcă de o povară. Face cîteva pași prin încăperea, dezorientat. Trecînd pe lîngă telefon, o clipă este tentat să sune; pune mîna pe receptor, apoi se răzgîndește. Cu un aer frămîntat, aproape abătut, intră la*

el în odaie, lăsînd uşa întredeschisă.

În clipa următoare, cealaltă uşă se deschide şi Iulia intră tiptil, cu un coşuleţ cu mere în mînă. Ascultă puţin, apoi dă să se urce pe scară.)

ADRIAN (*apărînd în cadrul uşii sale, larg deschisă*): Iulia! (*Fata se sperie şi scapă coşul cu mere, care, în cădere, se risipeşte pe jos. Adrian măreşte flacăra lămpii de pe masă şi o priveşte încruntat; Iulia a încremenit lângă scară.*) Ştiu tot. L-am văzut. Cred că îţi dai seama de gravitatea situaţiei. (*Iulia lasă capul în piept fără să răspundă. Adrian, violent.*) Măcar spune ceva, domnişoară! Spune ceva! (*O priveşte sever; ea tace, stăpînită de un tremur mărunt; după cîteva clipe, pe un ton îmblînzit.*) Apropie-te, să vorbim. Nu-ţi fie teamă.

IULIA (*izbucînd*): Nu pentru mine! Pentru el!... Te implor, fă ceva! Scapă-l!

ADRIAN: Asta-l culmea! Stau cu inamicul sub acelaşi acoperiş şi îmi ceri să-l salvez!... Dar cine e? Cum a ajuns aici?

IULIA (*cu lacrimi în glas*): L-am găsit acum două zile, în fundul grădinii. Dezertase şi au tras în el.

ADRIAN: Cine?

IULIA: Ai lui, sau ai noştri. Cine mai ştie? Zăcea cu o rană adîncă la umăr şi abia mai respira. L-am cărat cu mama în casă, l-am urcat sus şi l-am îngrijit cum am putut. Cînd s-a trezit şi l-am întîlnit privirea...

ADRIAN: Te-ai îndrăgostit de el! Mila s-a preschimbat în iubire. Am ghicit, nu? Ce nebunie!

IULIA: Crezi că am vrut? Aşa s-a întîmplat. Soarta... Dacă nu nimerea la noi în grădină, n-aş fi ştiut niciodată că a existat pe lume un tînăr cu ochi albaştri şi cu numele de Ioachim.

ADRIAN (*zîmbînd fără să vrea*): Or mai fi existînd şi alţii.

IULIA: Dar nu ca el. El este unic.

ADRIAN: Doamne, Iulia, cît eşti de naivă, şi în ce poveste te-ai băgat! Îţi dai seama că e o situaţie fără ieşire?

IULIA: Vreau să-l scap! Ajută-mă! Trebuie să existe o cale!

ADRIAN: Nu se poate face nimic. Înţelege! În război, ea e loc pentru îndurare. E război, şi Ioachim al tău e soldat. Trebuie să-şi urmeze destinul, trebuie să ispăşească.

IULIA: Să ispăşească ce?

ADRIAN: Faptul de a fi luptat în armata unei ţări care a pornit acest război criminal.

IULIA: Dar el nu a vrut acest război. A fost luat cu de-a sila de-acasă, de la Hărman.

ADRIAN: De unde a fost luat?

IULIA: De la Hărman, de lângă Braşov...

E sas. A fost luat şi înrolat cu forţa. ADRIAN: Se poate, dar consecinţele sînt aceleaşi. Gîndeşte-te că ar fi putut să moară, şi că moartea l-a cruţat. Acum însă îl aşteaptă prizonieratul. Fiindcă pentru el nu există altă ieşire decît să se constituie prizonier.

IULIA: Am să-l ajut să fugă!

ADRIAN: Ce copilă eşti! Să fugă, unde? Nu vezi că încotro te întorci e numai foc şi măcel? Aşa, cel puţin a scăpat de război.

IULIA: Da, a scăpat de gloanţe, în schimb îl vor duce cine ştie unde şi se va întoarce cine ştie cînd. Dacă se va mai întoarce.

(*Intră Ana, îmbrăcată cu un halat gros peste cămaşa de noapte.*)

ANA: Ce-l cu tine aici, fetiţo?

IULIA (*aleargă la ea*): Mamă, ştie tot! Ce ne facem?

(*Ana îi aruncă lui Adrian o privire întrebătoare, neliniştită.*)

ADRIAN: I-am spus: nu e decît o singură soluţie: să se predea de bunăvoie.

IULIA: Asta vrea şi el, dar am crezut... m-am gîndit că, poate... (*Izbucneşte în plîns.*)

ANA: Iulia, te rog! Te rog mult... fii rezonabilă. (*Iulia se repede, urcă scara în fugă şi dispăre în pod. Ana, întorcîndu-se către Adrian.*) Te rog, mai lasă-l. Mai dă-i răgaz. Fă-o de hatîrul meu! Lasă-l să mai stea puţin cu Iulia. Pînă în zori nu mai sînt decît cîteva ceasuri... poate ultimele pe care le petrec împreună. Sînt atît de tîneri şi de nefericiţi! Şi nu ei sînt vinovaţi de toată grozăvia asta. Te rog eu mai lasă-i!... Iar noi, hai să încercăm să ne odihnim un pic. Da?

(*Adrian ridică din umeri în semn de cedare şi reîntre la el. Ana micşorează iar fiţilul lămpii şi iese.*)

★

(*S-a luminat de ziuă. Lampa cu gaz pîlpeie slab, gata să se stingă. Pe un scaun, la capătul mesei, opus celui pe care se află telefonul, şade cocoşat, sleit de nesomn şi de durere, Ioachim. Uşa camerei de oaspeţi se deschide şi Adrian, în tunică, intră grăbit, cu paşi hotărîţi. Din cu ochii de Ioachim se opreşte o clipă descumpănit. Celălalt, cu tunică pe umeri, se ridică anevoie în picioare şi salută, pocnînd din călcie. Adrian îl priveşte sever.*)

ADRIAN : Frumos! să șade, să profiți de ospitalitatea a două femei singure și lipsite de apărare.

IOACHIM : Eram în nesimțire. A fost fără știre și fără voia mea.

ADRIAN Și tot fără voie ai sucit capul fetei ?

IOACHIM (foarte încet) : Asta a fost reciproc.

ADRIAN (ironic) : Nu mai spune ! Și-acum, ce facem ?

IOACHIM : Sint la dispoziția dumneavoastră. (Ii intinde centironul de care atirna, greu, un pistol.)

ADRIAN Nu, nu mie. Nu-mi place. E o situație penibilă, să iei prizonier un rănit. Care nu se poate apăra. De ce naiba a trebuit să nimerim aici amindoi odată ! (Ioachim ridică din umeri, dar e fulgerat de o durere ascuțită. Cu fața crispată, își duce mina validă la umărul rănit și dădujă.) Stai jos. (Răstindu-se.) Stai jos, când îți spun ! (Ioachim se reazăz. Adrian începe să umble de colo-colo, incrunțat ; oprindu-se brusc.) Dumneata, care ești subofițer în Wehrmacht, deși te-ai născut în țara românească, spune-mi — așa, de la om la om — ce streche v-a lovit pe voi, nemții, de-ați scos, vorba lui Hamlet, o lume întreagă din țifini ?

IOACHIM : Nu noi am vrut acest război... noi, germanii... L-au vrut o mână de descreeirați, de irresponsabili. Doar știți și dumneavoastră ce se șoptește la noi... nu se poate să nu vă fi ajuns la ureche... (Coborînd glasul de parcă încă s-ar mai teme să nu fie auzit și „turnat“...) „Hitler e paranoic. Da, da, i s-a pus diagnosticul, e un caz clinic.

ADRIAN : Bine, dar atunci de ce îl urmează generalii?... conducerea țării ?

IOACHIM : Angrenajul puterii e atât de complicat, de încilcit, încît pesemne că acei care au intrat în... această sinistră și oribilă horă nu se mai pot desprinde.

ADRIAN Se pare că au fost totuși unii care au încercat.

IOACHIM : Vă referiți la complotul colonelului von Stauffenberg ? Din păcate, a eșuat. Și, ca el, au eșuat și alții. Toate astea se știu, însă nu putem face nimic, fiindcă S.S.-ul e omniprezent și... atotputernic.

ADRIAN : Totuși, gindește-te că, la un interval de un sfert de secol, două războaie pornite de voi, nemții, au întunecat viața a două generații — a părinților noștri și a noastră. Da, două imense măceluri care au secerat în floarea tinereții atîtea și atîtea vieți ! Zeci de mii... sute de mii... milioane ! Groaznic ! Cutremurător ! Revoltător !

IOACHIM : Și eu... ce puteam face eu ? Ce altceva decît am făcut atunci cînd am putut ?

ADRIAN : Dar de ce atît de tîrziu ? În al unsprezecelea ceas !

IOACHIM : Am avut acest gînd tot timpul. Chiar de cînd am fost mobilizat. În clipa în care mi-am luat rîmas bun de-acasă, i-am șoptit mamei că am să fug. Dar... nu e așa ușor. (Tace cîteva clipe.) Acum însă dați-mi voie să vă întreb și eu tot așa, omenește : de ce să plătesc eu pentru crimele altora ? De ce eu, care nu am nimic pe conștiință, care urăsc acest război la fel ca și dumneavoastră, de ce să ispășesc eu pentru toată această... demență ?

ADRIAN : Îmi pare rău pentru dumneata. Legile războiului sint necruțătoare. În război — și nu numai în război — plătim uneori și pentru păcate pe care nu le-am săvîrșit. Ce să-ți fac ? Eu nu pot să te absolv. Trebuie să mă duc să anunț la Comandament. Îți doresc să scapi cu viață și să te întorci sănătos.

IOACHIM Oricum, vă mulțumesc. Și vă doresc și eu la fel. Poate... ne vedem după război.

ADRIAN : Cine știe ? Poate. Am plecat. (Salută militărește și dă să plece, dar revine din ușă ca să ia lădița cu telefonul, și abia pe urmă iese. În clipa următoare, Iulia intră cu un săculeț în mînă.)

IULIA : Ioachim ! Nu știam că ești aici ! Ai putut să cobori singur ? Ce faci ?

IOACHIM : Aștept să vină să mă ia.

IULIA : Dragul meu ! Aș vrea să-ți spun o mie de lucruri și nu mai am nimic în cap. Uite, și-am pregătit puțină mîncare. Caută să te hrănești bine, să prinzi puteri, că ești tare slăbit. Te mai doare ?

IOACHIM (încercînd să zimbească) Nu. Lasă, nu-ți face griji pentru mine.

IULIA : Cum să nu-mi fac ?... Știu că e caraghios ceea ce am să te întreb... totuși, cît crezi că o să dureze ? Vreau să spun : cînd crezi că ai să te întorci ?

IOACHIM : Dragostea mea ! Ce copil ești ! Un prizonier nu știe niciodată. Speră doar. Trăiește visînd la clipa eliberării. Cînd are să vină clipa aceea, cine poate spune ? Mie, unul, mi se pare la o depărtare de... ani-lumină. De un lucru însă sint sigur : în ziua cînd am să fiu din nou liber și stăpîn pe destinul meu, am să mă întorc aici la tine. Dacă crezi că ai să poți aștepta pînă atunci.

IULIA Am să te aștept. Îți făgăduiesc. Îți jur.

IOACHIM : Nu, nu jura. Nu vreau să fii încătușată de un asemenea jurămint. Poate că avem înaintea noastră ani de despărțire, și cine știe ce se mai poate întîmpla.

IULIA Orice s-ar întâmpla, eu am să te aștept.

IOACHIM Ca soțiile navigatorilor de altădată, plecați peste mări și oceane?

IULIA (*glumind cu ochii în lacrimi*): Intocmai. Ca și ele, am să scrutez orizontul. De la fereastra asta. Ba nu: de la ferestra din pod. Și am să pindesc capătul uliței, pînă cînd, într-o zi, am să te văd apărînd. Fiindcă odată și odată tot ai să vii.

IOACHIM Dar ai să ai tu atîta răbdare?

IULIA Da, Ioachim, am să am.

(Se aud pași grei la intrare. Ușa se deschide și apar trei soldați împreună cu caporalul Neacșu. Ioachim se ridică încet în picioare. Iulia face un pas înainte, vrînd parcă să-l apere cu trupul ei.)

NEACȘU: Am venit să luăm prizonierul.

IOACHIM: Nu există încă nici un prizonier. Există un soldat care a dezerat din armata germană și care se predă acum armatei române. (*Îi întinde caporalului Neacșu centironul.*)

IULIA (*adresîndu-se lui Neacșu pe un ton rugător*): Aveți grijă de el! E grav rănit. Singurează.

NEACȘU: Fiți pe pace, domnișoară. Domnul sublocotenent a ordonat să trecem mai întîi pe la punctul sanitar, să-l panseze. Pe urmă îl vom duce pentru cercetări. (*Îi face semn lui Ioachim să iasă. Ioachim, urmat de caporal, pornește spre ușă, unde așteaptă ceilalți soldați.*)

IULIA (*făcînd cîțiva pași în urma lor*): Ioachim!

IOACHIM (*oprindu-se o clipă*): A început călătoria, Iulia. Galera s-a desprins de țarm.

IULIA Ai grijă de tine.

IOACHIM Și tu, ai grijă de noi doi. (*Iese, urmat de ceilalți.*)

(Iulia rămîne în prag, privind în urma lui. Intră Ana în fugă și se repede la ușă.)

IULIA Mamă, l-au luat! L-au dus cu ei!

ANA (*strigînd din prag*): Ioachim! (*Îi face semn cu mina.*)

(Cele două femei reintră în casă.)

IULIA Ce goală are să fie de-acum înainte viața, fără el! (*Pornește spre scară.*)

ANA: Unde te duci, fetița mea?

IULIA: Sus, mamă. Ce altceva vrei să fac? Începe așteptarea.

(Iulia se urcă încet pe scară. Ana clatină din cap și o urmărește cu privirea intristată. După cîteva clipe, ușa de la intrare se deschide și Adrian intră grăbit.)

ADRIAN: Am venit să-mi iau rămas bun. (*Constatînd lipsa lui Ioachim.*) A plecat?... Adică, vreau să spun l-au ridicat?

ANA: Da.

ADRIAN E spre binele lui... oricît de curios ar suna vorba asta. Fiindcă altfel se putea termina foarte rău.

ANA: Nici așa nu se știe cum se va termina.

ADRIAN: Nu se știe, dar există o speranță. Și cum spuneai dumneavoastră aseară, speranța ne ajută să trăim. Și pe el, dar și pe noi, care intrăm acum în foc. (*Ana încuviințează din cap, zîbindu-i afectuos.*) Gata! Am plecat. Pornim la atac. Vă las cu bine. Spuneți-i și Iuliei că îi doresc mult noroc. Și vă mulțumesc.

ANA: N-ai pentru ce.

ADRIAN: Ba da: pentru ospitalitate. Și mai ales pentru că ați existat și existați în viața noastră.

ANA: Și eu îți mulțumesc că m-ai împăcat cu trecutul. Cînd ai să ajungi acasă...

ADRIAN: Dacă...

ANA: Nu, nu... ai să ajungi. Și totul va fi bine — îmi spune mie inima. Cînd ai să te întorci la București, spune-i lui Adrian că nu l-am uitat și că... eu încă îl aștept. Ca și altădată, casa mea îl este deschisă. Mergi sănătos!

(Adrian salută și iese. Ana rămîne în prag, petrecîndu-l cu privirea, în timp ce în depărtare încep să se audă bubuituri, explozii, rîpăit de mitralieră etc.)

★

(Din off se aude vocea crainicului postului de radio București.)

VOCEA CRAINICULUI: Veți asculta acum ordinul de zi adresat trupeii azi, 25 octombrie 1944, de comandantul Armatei a 4-a: „Ostași! La chemarea țării, ați răspuns cu însuflețire și credință în izbînda dreptății neamului românesc. Zdrobit de focul năprasnic al artileriei și de neconținutele voastre asalturi, inamicul a fost izgonit din Ardealul scump“.

S F Î R Ș I T